

ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЉИ ДЕМОГРАФСКОГ РАЗВОЈА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Иван Милић^{1*}

¹Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Бања Лука, Република Српска

Сажетак: Предмет истраживања рада су основне карактеристике развоја становништва Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (БиХ). Брчко дистрикт представља административно-територијалну јединицу која на многим пољима функционише потпуно независно од ентитета. Непостојање анализе актуелних демографских кретања Дистрикта Брчко иницира потребу за истраживањима на ову тему. Резултати истраживања указују на негативне трендове демографског развоја испољене кроз негативну међупописну разлику (1991–2013), негативан природни прираштај, ниске стопе фертилитета, неповољну старосну структуру, неравномјерну насељеност, депопулацију насеља, повећани тренд вањских миграција и смањење броја бракова. Резултати истраживања могу имати практичну примјену у изради смјерница популационе политике развоја Брчко дистрикта.

Кључне ријечи: Брчко дистрикт, становништво, демографске посљедице, популациона политика.

Review scientific paper

BASIC INDICATORS OF DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT OF BRČKO DISTRICT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Ivan Milić^{1*}

¹University of Banja Luka, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Banja Luka, Republic of Srpska

Abstract: The subject of the research is the basic characteristics of the development of the population of the Brčko District of Bosnia and Herzegovina (B&H). Brčko District is an administrative-territorial unit that operates in many fields completely independently of the entities. The lack of analysis of current demographic trends in the Brčko District initiates the need for research on this topic. The results of the research indicate negative moments of demographic development manifested through negative inter-census difference (1991–2013), negative natural increase, low fertility rates, unfavorable age structure, uneven population, depopulation of settlements, increased trend of external migration and reduced number of marriages. The results of the research can have practical application in the development of guidelines for population development policy of the Brčko District.

Key words: Brčko District, population, demographic consequences, population policy.

* Аутор за кореспонденцију: Иван Милић, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Младена Стојановића 2, 78000 Бања Лука, Република Српска, Босна и Херцеговина, Е-mail: ivanm94geo@gmail.com

* Corresponding author: Ivan Milić, University of Banja Luka, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Mladena Stojanovića 2, 78000 Banja Luka, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina, Email: ivan94geo@gmail.com

УВОД

Становништво је носилац развоја геопростора те захтијева континуитет проучавања, праћења промјена и предвиђање потенцијалних „сценарија“ развоја. Предмет овог истраживања односи се на савремене демографске карактеристике Брчко дистрикта БиХ. Ријеч је о микрогеографској цјелини на сјеверу БиХ, бурне историје која је значајно утицала на кретање и структуре становништва.

Послије грађанског рата 1992–1995. године Дејтонским мировним споразумом БиХ је новом административно-територијалном организацијом подијељена на два ентитета (Федерација БиХ и Република Српска). Брчко дистрикт је формиран након арбитраже пред Међународним судом 1999. године. Обухвата простор бивше општине Брчко и представља мултиетничку заједницу и потенцијални модел функционисања унитарне БиХ са специфичним начином финансирања и функционисања јавних установа. Брчко дистрикт је зона интереса оба ентитета и три конститутивна народа (Срба, Хрвата и Бошњака), што његов геополитички положај у оквиру БиХ чини изузетно важним и утиче на његов укупни развој и демографске процесе.

Циљ рада је утврдити демографски потенцијал посматраног простора кроз број, просторни размјештај, структуралне карактеристике и динамику природног и просторног кретања становништва уз пројектовање могућих сценарија у будућности. Дакле, анализом референтних демографских података настоји се добити објективан увид у стање демографског потенцијала Дистрикта Брчко. Анализа демографског развоја заснива се на статистици пописа становништва и другим статистичким изворима демографских кретања. Проблеми институционалне неуређености демографских података у БиХ, као и политизација у области пописа и етничке структуре релативизују демографске анализе и отежавају објективне пројекције, а тиме и сугерисане мјере.

Значај демографске проблематике истакнут је у многим научним радовима и студијама кроз различите аспекте. Marinković и Majić (2013) на примјеру Републике Српске јасно истичу важност популационе политике и планирања

INTRODUCTION

Population is the bearer of the development of geospace and requires continuity of study, monitoring of changes and prediction of potential “scenarios” of development. The subject of this research is related to the modern demographic characteristics of the Brčko District of B&H. It is a micro-geographical unit in the north of B&H, with a turbulent history that has significantly influenced the movement and structure of the population.

After the 1992–1995 civil war, the Dayton Peace Agreement divided B&H into two entities (the Federation of B&H and the Republic of Srpska) with a new administrative-territorial organization. The Brčko District was formed after arbitration before the International Court of Justice in 1999. It covers the area of the former municipality of Brčko and represents a multiethnic community and a potential model for the functioning of unitary B&H with a specific way of financing and functioning of public institutions. The Brčko District is a zone of interest of both entities and the three constituent peoples (Serbs, Croats, and Bosniaks), which makes its geopolitical position within B&H extremely important and affects its overall development and demographic processes.

The aim of this paper is to determine the demographic potential of the observed space through the number, spatial distribution, structural characteristics and dynamics of natural and spatial movement of the population while projecting possible scenarios in the future. Therefore, the analysis of reference demographic data seeks to obtain an objective insight into the state of the demographic potential of the Brčko District. The analysis of demographic development is based on census statistics and other statistical sources of demographic trends. Problems of institutional disorder of demographic data in B&H, as well as politicization in the field of census and ethnic structure relativize demographic analyzes and make it difficult to objective projections, and thus suggested measures.

The importance of demographic issues has been highlighted in many scientific papers and studies through various aspects. Marinković and Majić (2013) on the example of Republic of Srpska clearly

породице за демографску слику једног друштва. Stanivuk и Marinković (2017) такође на примјеру Републике Српске, објашњавају утицај незапослености на негативне демографске трендове, посебно када су у питању миграције и наталитет. Девеџић (2004) у свом раду повезује трендове фертилитета са брачношћу као фактором. Мотивациону основу за одлагање рађања у Србији под дејством више фактора анализира Veljović (2017). Муџић и Девеџић (2018) говоре о проблему недовољног рађања у Србији са аспекта одлагања склапања брака код мушког дијела популације. Такође на примјеру Србије, Лукић (2018) је истражила могућности интеграције миграната у друштво. Сличну проблематику односно укључивање дјете миграната у школски систем Србије обрадили су Đorđević et al. (2018). О доприносу миграција на стварање демографске слике на Балканском полуострву писала је Ђорђевић (2016). На примјеру Хрватске, Нејаšмић и Тошковић (2013) анализирају стање по питању старосне структуре становништва Хрватске од 1981. до 2011. године дајући пројекције трендова за 2031. годину. Хрватску популацију испитују и Мрђен и Марић (2018) долазећи до закључака о потенцијалним мјерама популационе политике у Хрватској. О вези родних улога и образовања као факторима утицаја на фертилитет у Србији пише Šobot (2020). За истраживања становништва у погледу здравља постоје добри примјери од којих је један из Русије. Анализу тренутног стања и очувања здравља радно способног становништва у Русији анализирао је Бухтияров (2019). Занимљив начин испитивања урбаног раста и густине насељености Јапана на основу сателитских снимака ноћног свјетла представили су Bagan и Yamagata (2015). На примјеру Француске демографску транзицију друштва анализирао је Perrin (2021) објашњавајући зашто је друштво почело да контролише плодност. Степић (2004) демографске феномене сматра важним чиниоцем при стварању геополитичке идеје. Демографски процеси се могу посматрати и кроз проблематику пограничних подручја о чему је писала Anđelković Stoilković (2019).

Дакле, у БиХ, државама региона и ван истог има више примјера демографских анализа структуралних, виталних и миграционих карактеристика у функцији развоја.

emphasize the importance of population policy and family planning for the demographic picture of a society. Stanivuk and Marinković (2017) also use the example of Republic of Srpska to explain the impact of unemployment on negative demographic trends, especially when it comes to migration and birth rates. In her work, Девеџић (2004) connects fertility trends with marriage as a factor. Veljović (2017) analyzes the motivational basis for postponing childbirth in Serbia under the influence of several factors. Муџић and Девеџић (2018) talk about the problem of insufficient births in Serbia from the aspect of delaying marriage among the male part of the population. Also using the example of Serbia, Лукић (2018) investigated the possibilities of integrating migrants into society. Đorđević et al. (2018) dealt with a similar issue, i.e., the inclusion of migrant children in the Serbian school system. Ђорђевић (2016) wrote about the contribution of migration to the creation of a demographic profile on the Balkan Peninsula. On the example of Croatia, Нејаšмић and Тошковић (2013) analyze the situation regarding the age structure of the Croatian population from 1981 to 2011, giving projections of trends for 2031. Мрђен and Марић (2018) also examine the Croatian population, reaching conclusions about potential population policy measures in Croatia. Šobot (2020) writes about the relationship between gender roles and education as factors affecting fertility in Serbia. There are good examples of population surveys in terms of health, one of which is from Russia. An analysis of the current state and preservation of the health of the working-age population in Russia was analyzed by Бухтияров (2019). Bagan and Yamagata (2015) presented an interesting way of examining the urban growth and population density of Japan based on satellite images of night light. Using the example of France, the demographic transition of society was analyzed by Perrin (2021), explaining why society began to control fertility. Степић (2004) considers demographic phenomena as an important factor in the creation of a geopolitical idea. Demographic processes can also be observed through the issue of border areas, as Anđelković Stoilković (2019) wrote about.

Therefore, in B&H, the states of the region and beyond, there are several examples of demographic analyzes of structural, vital and migration characteristics in the function of development.

МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДЕ

Приликом израде овог рада коришћене су различите географске методе кабинетског и теренског рада. Анализа и синтеза извршена је на основу претходно прикупљених података из релевантних извора: пописа становништва од 1885. до 2013. године (Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina, 2016, 2019a, 2019b; Savezni zavod za statistiku, 1965), статистички годишњаци (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko, 2009, 2013, 2018, 2020) и подаци из 2020. године добијени од Одјељења за јавни регистар Владе Брчко дистрикта БиХ. Подаци о границама насеља дигитализовани су на основу постојеће просторно-планске документације истраживаног подручја.

Табеларно су представљени подаци о броју становништва Дистрикта (апсолутни бројеви и стопе). Статистичка анализа је урађена уз помоћ софтвера MS Excel. Картографска метода послужила је за представљање густине просторног размјештаја становништва израђеног уз помоћ QGIS софтвера. Границе насеља у приложеној карти су уцртане према незваничним подацима из Одјељења за јавни регистар Владе Брчко дистрикта БиХ, који служе за интерну употребу и нису потпуно тачни. Неколико насеља је према тим подацима картирано као једно. Тако је насеље Улице Буковац састављено од насеља Улице и насеља Буковац. Насеље Витановићи је картирано као спој насеља Витановићи Горњи и Витановићи Доњи, насеље Горњи Рахић у свом саставу има насеље Ограђеновац, а насеље Чосета је картирано заједно са насељем Чанде. Унос података у картама је вршен сабирањем броја становника спојених насеља. Закључци о перспективама демографског развоја Дистрикта Брчко су донесени на основу слједећих показатеља: природног прираштаја, просјечног апсолутног годишњег раста, средњег броја становника између два пописа и стопе просјечног годишњег раста.

Добијени резултати су приказани табеларно, графички и картографски, те је на основу

MATERIALS AND METHODS

During the preparation of this work, different geographical methods of cabinet and field work were used. The analysis and synthesis was carried out on the basis of previously collected data from relevant sources: population census from 1885 to 2013 (Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina, 2016, 2019a, 2019b; Savezni zavod za statistiku, 1965), statistical yearbooks (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko, 2009, 2013, 2018, 2020) and data from 2020 obtained from the Public Registry Department of the Government of Brčko District of B&H. Data on settlement boundaries were digitized based on the existing spatial planning documentation of the researched area.

The data on the District's population (absolute numbers and rates) are presented in tabular way. Statistical analysis was performed using MS Excel software. The cartographic method was used to represent the density of spatial distribution of the population, created with the help of QGIS software. The boundaries of the settlements in the attached map are drawn according to unofficial data from the the Public Registry Department of the Government of Brčko District of B&H, which are used for internal use and are not completely accurate. According to these data, several settlements were mapped as one. Thus, the settlement of Ulice Bukovac is composed of the settlement of Ulice and the settlement of Bukovac. The settlement of Vitanovići was mapped as a combination of the settlements of Vitanovići Gornji and Vitanovići Donji, the settlement of Gornji Rahić has in its composition the settlement of Ograđenovac, and the settlement of Čoseta was mapped together with the settlement of Čande. Data entry in the maps was done by adding the number of inhabitants of the connected settlements. Conclusions on the perspectives of demographic development of the Brčko District were made on the basis of the following indicators: natural increase, average absolute annual growth average population number between the two censuses and average annual growth rates.

The obtained results are presented in tabular, graphical and cartographic form, and based on

њихових резултата дата процјена демографског развоја и сугерисан приједлог мјера.

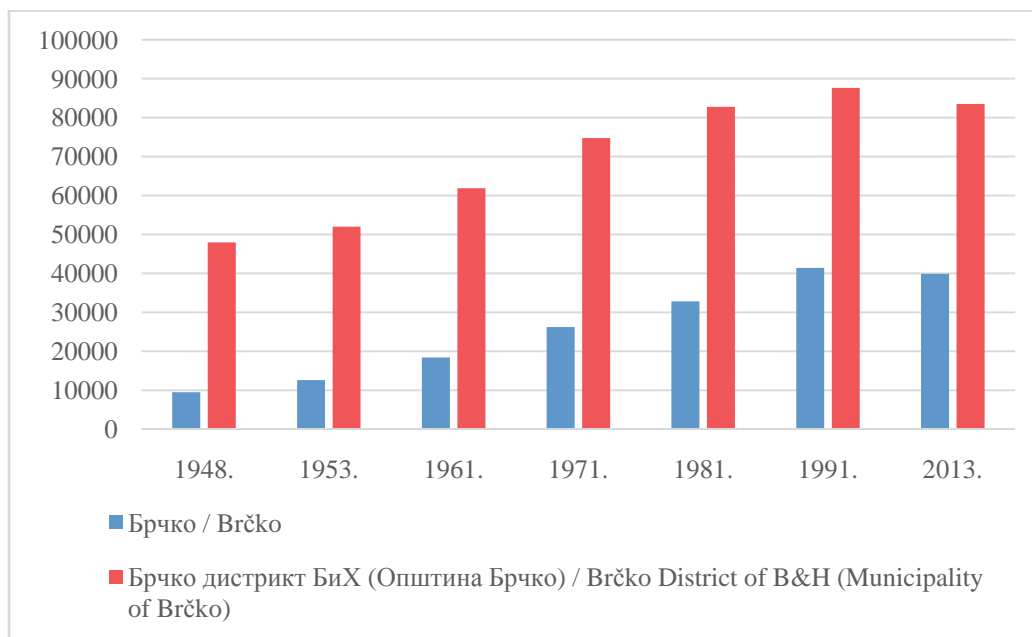
them, an assessment of demographic development is given and a proposal of measures is suggested.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Развој становништва простора Брчко дистрикта може се пратити на основу званичних статистичких података пописа од 1885. до 2013. године. Континуирани раст броја становника прекинут је грађанским ратом (1992–1995), чије се посљедице манифестују на пад броја становника регистрованом пописом 2013. године (Сл. 1). Први пописи становништва у БиХ указују да је насеље Брчко, за тадашње демографске прилике и степен урбаности, имало значајан број становника.). Према подацима Земаљске штампарије из 1886. године и Опште државне статистике из 1938. године, у доба Аустроугарске насеље Брчко је бројило више од 4000 становника, а почетком 30-их година прошлог вијека око 7000 становника. Овакви подаци о броју становника представљају посљедицу повољног географског положаја, те развијене трговине. Изражен пораст броја становника наглашен је у социјалистичком периоду када су и урбано средиште и подручје цијеле општине под утицајем индустријализације и унутрашњих миграција (Сл. 1).

RESULTS AND DISCUSSION

The development of the population of the Brčko District can be monitored based on the official statistical data of the population censuses from 1885 to 2013. The continuous growth of the population was interrupted by the civil war (1992–1995), the consequences of which were manifested in the decline in the number of inhabitants registered in the 2013 census (Fig. 1). The first censuses in B&H indicate that the settlement of Brčko, for the then demographic conditions and the degree of urbanity, had a significant number of inhabitants. According to the data of the National Printing Office from 1886 and the General State Statistics from 1938, during the Austro-Hungarian settlement, Brčko had more than 4000 inhabitants, and at the beginning of the 1930s, about 7000 inhabitants. Such data on the number of inhabitants are the result of a favorable geographical location and developed trade. The noticeable increase in the number of inhabitants was emphasized in the socialist period, when both the urban center and the area of the entire municipality were under the influence of industrialization and internal migration (Fig. 1).

Сл. 1. Број становника насеља Брчко и Дистрикта Брчко (Општина Брчко) 1948–2013

Fig. 1. Population of Brčko and Brčko District (Municipality of Brčko) 1948–2013

Брчко дистрикт заузима површину од 493 km² са просјечном густином насељености од 169 ст./km². У том простору развила се мрежа од 59 насеља. Диференцирани демографски развој насеља у периоду 1948–1991. године условљен је првенствено саобраћајно-географским положајем и могућности укључивања у савремене развојне токове покренуте процесима индустријализације и урбанизације. Демографске промјене у периоду 1991–2013. године изазване су последицама грађанског рата и транзиције друштвеног система у којем се одвијала и деиндустријализација привреде са негативним последицама на демографска кретања (Сл. 1).

Анализирајући податке Државног завода за статистику Републике Хрватске и резултате пописа становништва у БиХ, може се констатовати депопулација у временском периоду 1991–2013. године у следећим насељима: Буковац, Буквик Доњи, Брезово Поље Село, Исламовац, итд. Такав тренд представља резултат емиграција бошњачког и хрватског становништва. Са друге стране насеља попут Грбавице, Гредица и Брезовог Поља имају много више становника него 1991. године као резултат имиграција српског становништва током рата. Етничка структура и ратне последице основни су фактор промјене у броју становника по насељима Дистрикта. Депопулација се одражава на насеобинску мрежу у којој је пет патуљастих насеља (Сл. 2).

Просторна дистрибуција становништва на територији Дистрикта Брчко у непосредној је вези са правцима значајних саобраћајница, односно магистралним и регионалним путевима, дуж којих је највећа концентрација становништва. Појас гушће насељености се даље пружа ка југу, југо-западу и западу Дистрикта. То је простор са већинским хрватским и бошњачким становништвом тако да се већа густина може протумачити као последица повратка избјеглог становништва током рата, а које је добило право поврата имовине успостављањем Дистрикта 2000. године. Један од узрока овакве густине насељености је и репродуктивно понашање појединих вјерских зједница, односно већи број чланова у породицама исламске

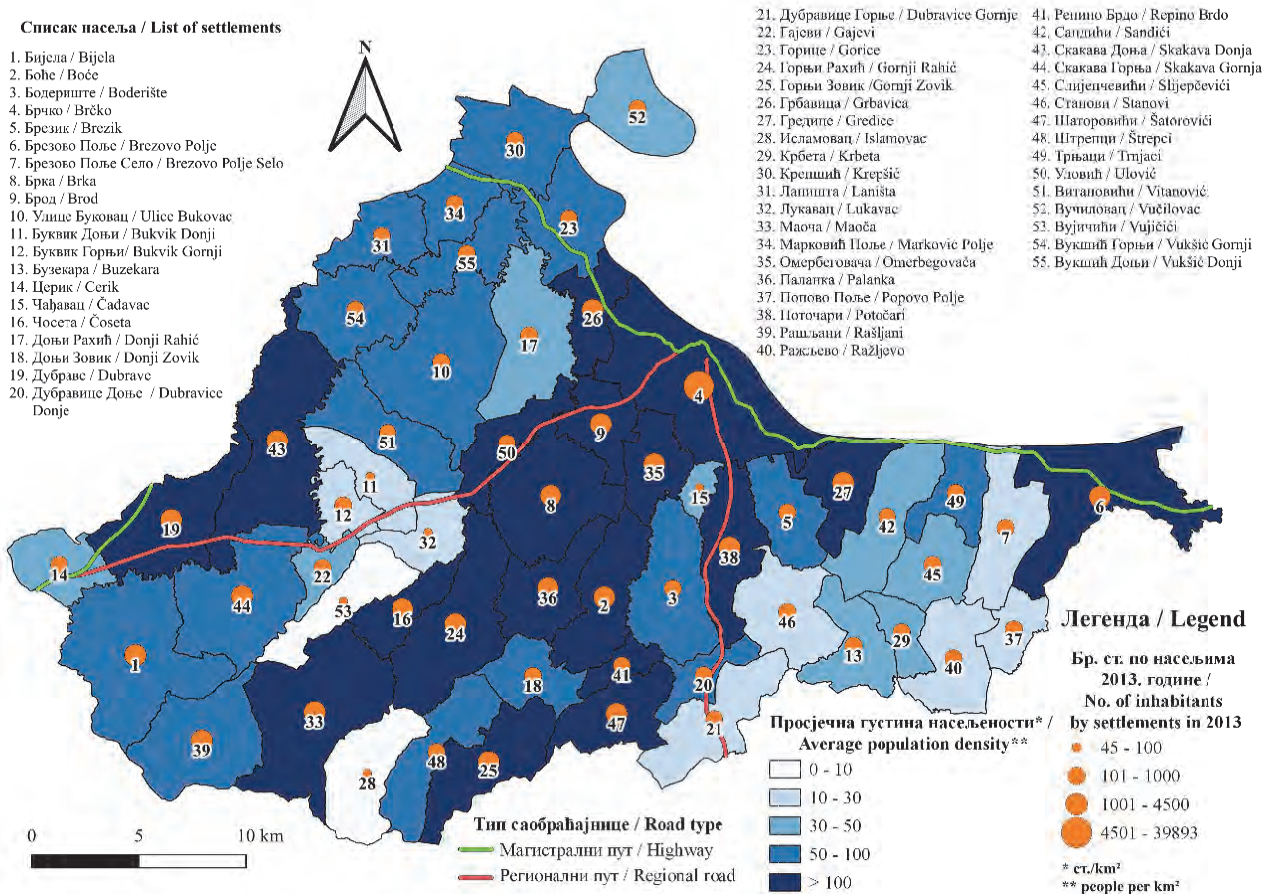
The Brčko District covers an area of 493 km² with an average population density of 169 people per km². A network of 59 settlements has developed in this area. Differentiated demographic development of settlements in the period 1948–1991 is conditioned primarily by traffic-geographical position and the possibility of inclusion in modern development trends initiated by the processes of industrialization and urbanization. Demographic changes in the period 1991–2013 were caused by the consequences of the civil war and the transition of the social system in which the deindustrialization of the economy took place, with negative consequences for demographic trends (Fig. 1).

Analyzing the data of the State Statistical Office of the Republic of Croatia and the results of the population census in B&H, it can be concluded that there was a depopulation in the period 1991–2013 years in the settlements: Bukovac, Bukvik Donji, Brezovo Polje Selo, Islamovac, etc. Such a trend is the result of emigration of the Bosniak and Croat population. On the other hand, settlements like Grbavica, Gredica and Brezovo Polje have much more inhabitants than in 1991 as a result of the immigration of the Serbian population during the war. The ethnic structure and the consequences of the war are the main factor in the change in the number of inhabitants in the settlements of the District. Depopulation is reflected in the network of settlements in which there are five dwarf settlements (Fig. 2).

The spatial distribution of the population on the territory of the Brčko District is in direct connection with the directions of important roads, i.e., highways and regional roads, along which the greatest concentration of the population is. The dense population zone extends further south, southwest and west of the District. It is an area with a majority Croat and Bosniak population, so the higher density can be interpreted as a consequence of the return of refugees during the war, which gained the right to return property with the establishment of the District in 2000. One of the causes of this population density is the reproductive behavior of certain religious communities, i.e., a larger number of family members in families of the Islamic faith, which

вјероисповијести за које је карактеристичан већи број дјецe. Rosling et al. (2018) тврде на основу анализе података УН-а да религија нема утицај на број дјецe у домаћинству, већ да тај број зависи искључиво од висине прихода односно да породице са нижим приходима имају и више дјецe. То би могао да буде и случај са Дистриктом будући да појас гушће насељености захвата рурална подручја. Да ли висина прихода има везе са густином насељености и бројем дјецe неопходно је утврдити детаљнијим истраживањима. Важан фактор размјештаја је саобраћајно-географски положај уз двије магистралне и двије регионалне саобраћајнице. Највећа густина на територији Дистрикта је у ужем градском подручју као посљедица административних, услужних и других функција, радних мјеста бољих животних услова (Сл. 2).

is characterized by a higher number of children. Based on data from the UN, Rosling et al. (2018) claim that religion has no influence on the number of children in the household, but that this number depends solely on the level of income, that is, that families with lower incomes have more children. This could also be the case with the District, since the belt of denser population covers rural areas. Whether the level of income has anything to do with population density and the number of children is necessary to determine through more detailed research. A significant factor in the distribution is the traffic-geographical position along the two main and two regional roads. The highest density in the territory of the District is in the inner city area as a result of administrative, service and other functions, jobs with better living conditions (Fig. 2).

Сл. 2. Просјечна густина насељености и број становника по насељима 2013. године
Fig. 2. Average population density and number of inhabitants by settlements in 2013

Тренд природног кретања становништва Дистрикта Брчко указује на слабљење могућности обнове становништва (Таб. 1 и Сл. 3), као непосредне посљедице слабљења фертилног контингента (Таб. 2) и понашања становништва у планирању породице. Општа стопа наталитета се кретала у интервалу од 10.6 – 11.6 ‰ што значи да се од 2005. године на 1000 становника рађало 11 до 12 новорођенчади. Већи удио дјечака у односу на дјевојчице би у будућности могао утицати на број жена у фертилном периоду.

Општа стопа морталитета за разлику од опште стопе наталитета има тренд повећања. Највиша стопа морталитета достиже 13.38 ‰. Као резултат односа новорођених и умрлих, природни прираштај (Таб. 1 и Сл. 3) има тренд опадања што је још један показатељ нараштајне депопулације. Тренд негативног природног прираштаја Дистрикт Брчко биљежи се први пут 2011. године.

Негативни тренд природног прираштаја у периоду од посљедњих 15 година креће се од -0.48 ‰ до -2.8 ‰ и посљедица је повећања морталитета, каснијег ступања у брак и одложеног рађања, те опадања броја жена у фертилној доби.

The trend of natural increase in the Brčko District indicates a weakening of the possibility of population renewal (Tab. 1, Fig. 3), as a direct consequence of the weakening of the fertile contingent (Tab. 2) and the behavior of the population in family planning. The general birth rate ranged from 10.6 ‰ to 11.6 ‰, which means that since 2005, 11 to 12 newborns have been born per 1000 inhabitants. A higher proportion of boys than girls could in the future affect the number of women in the fertile period.

The general mortality rate, in contrast to the general birth rate, has an increasing trend. The highest mortality rate reaches 13.38 ‰. As a result of the ratio of newborns and deaths, natural increase (Tab. 1, Fig. 3) has a declining trend, which is another indicator of generational depopulation. The trend of negative natural increase in the Brčko District was recorded for the first time in 2011.

The negative trend of natural increase in the last 15 years ranges from -0.48 ‰ to -2.8 ‰ and is a consequence of increased mortality, later marriage and delayed childbirth, and a decline in the number of women of childbearing age.

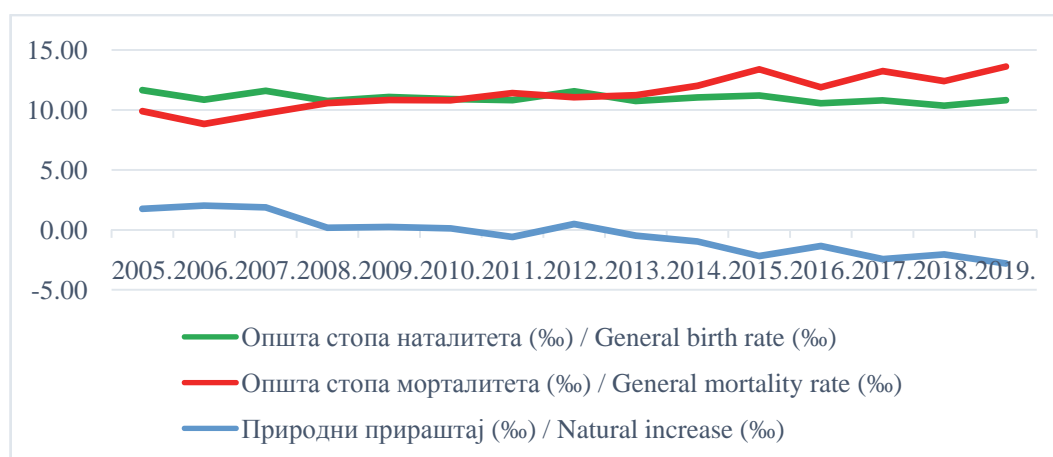
Таб. 1. Опште стопе наталитета, морталитета и природног прираштаја (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

Tab. 1. General birth, mortality and natural increase rates (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

Година / Year	Бр. становништва (процјене) / No. of population (estimates)	Број рођених / Number of Births	Општа стопа наталитета (‰) / General Birth Rate (‰)	Број умрлих / Number of Deaths	Општа стопа морталитета (‰) / General Mortality Rate (‰)	Природни прираштај (‰) / Natural Increase (‰)
2005.	83930	977	11.64	830	9.89	1.75
2006.	84100	912	10.84	742	8.82	2.02
2007.	84258	976	11.58	818	9.71	1.88
2008.	84233	905	10.74	890	10.57	0.18
2009.	84260	933	11.07	912	10.82	0.25
2010.	83995	916	10.91	906	10.79	0.12
2011.	83723	905	10.81	954	11.39	-0.59
2012.	83516	964	11.54	923	11.05	0.49

2013.	83410	896	10.74	936	11.22	-0.48
2014.	83309	919	11.03	1000	12.00	-0.97
2015.	83236	932	11.20	1114	13.38	-2.19
2016.	83254	878	10.55	990	11.89	-1.34
2017.	83243	898	10.79	1101	13.22	-2.43
2018.	83234	861	10.35	1032	12.40	-2.05
2019.	83159	899	10.81	1132	13.61	-2.80

Сл. 3. Опште стопе наталитета, морталитета и природног прираштаја Брчко дистрикта БиХ (2005–2019)

Fig. 3. General birth, mortality, and natural increase rates of the Brčko District of B&H (2005–2019)

Општа стопа фертилитета (Таб. 2) је у порасту за око 2 ‰. У 2013. години број дјеце рођене на 1000 жена у фертилном периоду износио је 43.72 ‰, док је 2019. године тај број био већи односно 45.68 ‰. Међутим, то није узрок повећања броја рођених него смањења броја жена у фертилном периоду будући да је број рођених у посматраном периоду остао приближан, док се број жена смањило за 811. Сума укупног фертилитета (СУФ) је најбољи показатељ фертилитета и представља број дјеце који је жена родила у свом фертилном периоду. У 2013. години СУФ је износио 1.55, а 2019. године 1.65 (односно 2) дјетета по мајци што је такође последица смањења броја жена у фертилном периоду. Обје вриједности СУФ-а су мање од 2.1 односно 3 дјетета по мајци те не омогућује просту репродукцију становништва. На основу СУФ-а се може поново констатовати стање нараштајне депопулације.

The general fertility rate (Tab. 2) is increasing by about 2 ‰. In 2013, the number of children born per 1000 women in the fertile period was 43.72 ‰, while in 2019 the number was higher, i.e., 45.68 ‰. However, this is not the cause of the increase in the number of births but the decrease in the number of women in the fertile period, since the number of births in the observed period remained approximate, while the number of women decreased by 811. Total fertility rate (TFR) is the best indicator of fertility and it represents the number of children a woman gave birth to during her fertile period. In 2013, the TFR was 1.55, and in 2019 it was 1.65 (or 2) children per mother, which is also a consequence of the decrease in the number of women in the fertile period. Both TFR values are less than 2.1, i.e. 3 children per mother, and do not allow for simple population reproduction. On the basis of TFR, the state of generational depopulation can be ascertained again.

Таб. 2. Општа стопа фертилитета и СУФ 2013, 2017. и 2019. године
Tab. 2. General fertility rate and TFR in 2013, 2017 and 2019

Година / Year	Број рођених / Number of Births	Број жена у фер- тилном периоду / Number of Women in Fertile Period	Општа стопа ферти- литета (%) / General Fertility Rate (%)	Сума укупног фер- тилитета (%) / Total Fertility Rate (%)
2013.	896	20492	43.72	1.55
2017.	898	19905	45.11	1.62
2019.	899	19681	45.68	1.65

У периоду од 2004. до 2019. године највећи број дјете жене су родиле у старосном периоду од 25 до 29 година. Такође, може се примјетити и тренд смањења броја рођене дјете у периоду од 20 до 24 године, а повећање у старосној доби мајке од 30 до 34 године што указује да се оваквим трендом жене све касније одлучују на родитељство (Таб. 3). Одложено рађање утиче на продужење периода природне обнове становништва.

In the period from 2004 to 2019, the largest number of children were born by women between the ages of 25 and 29. Also, there can be noticed the trend of decreasing the number of children born in the age of the mother from 20 to 24 years, and the increase in the age of the mother from 30 to 34 years, which indicates that with this trend, women are increasingly deciding later to parenthood (Tab. 3). Delayed childbirth affects the prolongation of the period of natural renewal of the population.

Таб. 3. Рађање дјете према старости мајке 2004–2019. (Агенција за статистику БиН Подружница/
Ekspozitura Brčko, 2009, 2013, 2018, 2020)

Tab. 3. Birth of children according to the age of the mother 2004–2019 (Агенција за статистику БиН
Podruznica/Ekspozitura Brčko, 2009, 2013, 2018, 2020)

Год. / YR	Ук. / TTL	< 15	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	> 50	НН / UN
2004.	984	1	43	394	291	173	59	19	4	0	0
2005.	977	1	52	311	315	187	90	13	1	0	7
2006.	912	1	57	275	281	191	64	14	2	0	27
2007.	976	2	57	291	330	200	63	13	1	0	19
2008.	905	7	53	242	307	190	72	18	3	0	13
2009.	933	5	58	224	341	202	77	11	1	0	14
2010.	916	3	64	203	336	189	73	13	2	1	32
2011.	905	4	71	207	284	206	87	23	2	0	21
2012.	964	2	54	201	318	237	86	33	3	2	28
2013.	896	1	56	183	299	236	71	20	1	1	28
2014.	919	1	48	184	292	239	81	29	4	2	39
2015.	932	1	54	194	268	261	107	25	1	1	20
2016.	878	0	43	170	263	264	106	20	1	2	9
2017.	898	4	50	179	272	246	120	18	2	1	6
2018.	861	0	35	194	244	245	101	27	2	1	12
2019.	899	2	42	207	244	254	117	21	4	1	7
Ук./TTL		35	837	3659	4685	3520	1374	317	34	12	282

На основу броја рођене дјеце према старости мајке могуће је уочити корелацију са просјечном старошћу мајке према реду рођења дјетета. Просјечна старост рађања мајки према реду рођења дјетета (Таб. 4) има тренд повећања исто као што то имају и кохорте од 30 до 39 година када је у питању рађање дјеце према старости мајке (Таб. 3) што поново упозорава на рађање у позним годинама не гарантујући већи број живорођених у будућности. Године рађања првог, другог, и трећег дјетета имају тренд повећања, а благи пад овог тренда се примјећује 2019. године осим када је у питању прво дијете (Таб. 4). Пажња популационе политике с разлогом треба да буде усмјерена ка рађању првог, другог и трећег дјетета будући да је за просту репродукцију потребно троје дјеце (по могућности два дјечака и једна дјевојчица).

Based on the number of children born according to the age of the mother, it is possible to notice a correlation with the average age of the mother according to the order of birth of the child. The average age of birth of mothers according to the order of birth of the child (Tab. 4) has an increasing trend, as do the cohorts from 30 to 39 years, when it comes to giving birth to children according to the age of the mother (Tab. 3), which again warns of births in later years, not guaranteeing more live births in the future. The years of birth of the first, second, and third child have an increasing trend, and a slight decline in this trend is noticed in 2019, except for the first child (Tab. 4). The attention of population policy should rightly be focused on the birth of the first, second and third child, since simple reproduction requires three children (preferably two boys and one girl).

Таб. 4. Просјечна старост мајке према реду рођења дјетета 2008, 2012, 2017. и 2019. (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

Tab. 4. Average age of the mother according to the order of birth of the child in 2008, 2012, 2017 and 2019 (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

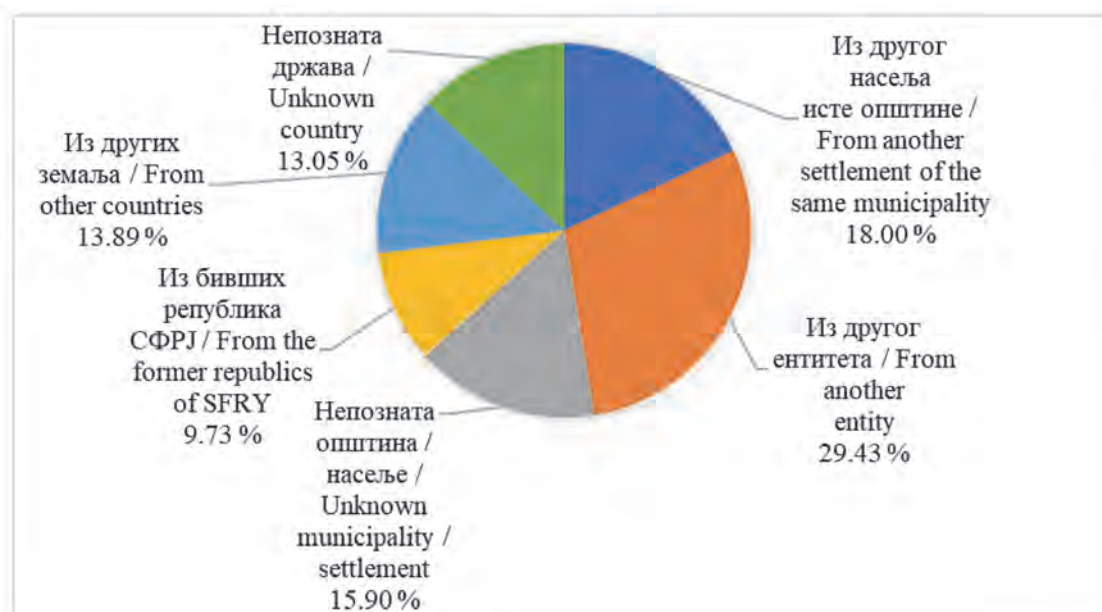
	2008.	2012.	2017.	2019.
Прво / First	25.08	26.71	27.48	27.50
Друго / Second	28.18	28.33	30.67	29.19
Треће / Third	31.3	30.6	31.81	31.17
Четврто / Fourth	31.35	31.94	32	30.41
Пето / Fifth	32.56	33	32	30.88

Миграције су имале пресудан утицај за демографски развој Брчког. Оне и данас несумњиво имају битну улогу у броју и структури становништва Брчког дистрикта. О томе свједочи податак да је према попису 2013. године 56071 становник досељен односно од рођења не живи у Брчко Дистрикту, што чини 67 % укупног становништва Дистрикта. Од укупног броја досељеног становништва 63 % чини становништво које се доселило унутар граница БиХ, док се осталих 37 % односи на становништво досељено из других држава (Сл. 4) углавном насталих дезинтеграцијом Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina,

Migrations have had a decisive impact on the demographic development of Brčko. They still undoubtedly play an important role in the number and structure of the population of the Brčko District. This is evidenced by the fact that according to the 2013 census, 56071 inhabitants immigrated or have not lived in the Brčko District since birth, which is 67 % of the total population of the District. From the total number of immigrants, 63 % are immigrants within the borders of B&H, while the remaining 37 % refer to the population immigrated from other countries (Fig. 4), mainly created by the disintegration of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia (Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina,

2019b). Подаци о емиграцијама нису објављени у попису 2013. године тако да не постоји могућност рачунања миграционог салда.

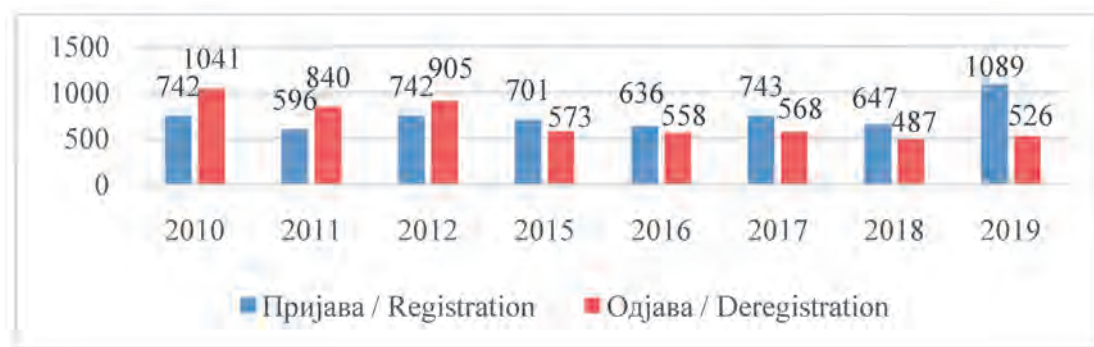
2019b). Data on emigration were not published in the 2013 census, so there is no possibility of calculating the migration balance.

Сл. 4. Досељено становништво у Брчко дистрикту БиХ према попису 2013. године
Fig. 4. Immigrant population in the Brčko District of B&H according to the 2013 census

Тренутно као једини податак који се тиче емиграција је евиденција о броју пријава и одјава мјеста боравка (Сл. 5) на основу чега се може се примијетити динамичност у погледу броја пријава и одјава. Према подацима Одјељења за јавни регистар Владе Брчко дистрикта БиХ, Брчко дистрикт има позитиван миграциони салдо, али такав закључак се не може са сигурношћу донијети будући да много грађана БиХ званично има мјесто пребивалишта у Дистрикту иако ту не бораве. Разлог оваквој појави лежи у повољностима које грађани Дистрикта имају у односу на ентитете (високе плате у јавном сектору, јефтинија регистрација моторних возила, студентска стипендија, итд.). Дакле, за сада остаје неутврђено да ли Брчко дистрикт заиста има позитиван миграциони салдо или не будући да се подаци пријава и одјава мјеста боравка не могу користити као релевантан податак за рачунање истог.

Currently, the only data concerning emigration is the records on the number of registrations and deregistrations of the place of residence (Fig. 5), on the basis of which the dynamics in terms of the number of registrations and deregistrations can be noticed. According to the Department for the Public Register of the Government of Brčko District B&H, the Brčko District has a positive migration balance from 2015 to 2019, but such a conclusion cannot be reached with certainty since many citizens of B&H officially reside in the District even though they do not reside there. The reason for this phenomenon lies in the benefits that the citizens of the District have in relation to the entities (high salaries in the public sector, cheaper registration of motor vehicles, student scholarship, etc.). So, for now, it remains unclear whether the Brčko District really has a positive migration balance or not, since the data of registration and deregistration of the place of residence cannot be used as relevant data for calculating migration balance.

Сл. 5. Пријаве и одјаве мјеста боравка на територији Брчко дистрикта БиХ 2010–2019.

Fig. 5. Registration and deregistration of the place of residence on the territory of the Brčko District B&H 2010–2019

За насеље Брчко карактеристичне су дневне миграције, али не само из насеља Дистрикта већ и из насеља других општина и градова (Обудовац, Пелагићево, Тузла, Градачац, Живинице, итд.). Осим радних миграција, значајан удио у дневним мигарцијама чине ученици средњих школа из Обудовца, Пелагићева (РС) и Гуње (Република Хрватска). Велики удио у привременим миграцијама ка Брчком имају студенти због услова студирања на приватним факултетима. Студенти Европског универзитета Брчко дистрикт долазе из скоро свих градова БиХ, из Србије (Београд, Сомбор, Ниш, Сокобања, итд.), Хрватске (Загреб, Винковци, Осijek, итд.) и Словеније (Љубљана). Није познато да ли студенти бораве у Дистрикту током студија или долазе повремено ради извршења обавеза. Подаци о броју, мјесту пребивалишта и боравку студената током студија за остале приватне универзитете нису доступни. Број студената на Економском факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву (ЕФБ УНИС), који похађају углавном студенти из Брчког и ширег окружења нагло опада. Академске 2015/2016 студије је похађало 524 студента, док се тај број академске 2021/2022 смањило на 306 студената. Студенти ЕФБ УНИС који долазе из других градова углавном станују у Брчко дистрикту уколико нису апсолвенти који долазе повремено ради извршења обавеза. Кретање студентске популације у Дистрикту не утиче на демографске прилике већ на динамику дневних и повремених миграција и потрошњу и услуге.

The settlement of Brčko is characterized by daily migrations, but not only from the settlements of the District but also from the settlements of other municipalities and cities (Obudovac, Pelagićevo, Tuzla, Gradačac, Živinice, etc.). In addition to labor migration, a significant share of daily migration is made up of high school students from Obudovac, Pelagićevo (RS) and Gunja (Republic of Croatia). Students have a large share in temporary migrations to Brčko due to the conditions of studying at private faculties. Students of the European University of Brčko District come from almost all cities in B&H, from Serbia (Belgrade, Sombor, Niš, Sokobanja, etc.), Croatia (Zagreb, Vinkovci, Osijek, etc.) and Slovenia (Ljubljana). It is not known whether students reside in the District during their studies or come occasionally to fulfill their obligations. Data on the number, place of residence and stay of students during their studies for other private universities are not available. The number of students at Faculty of Economics Brčko, University of East Sarajevo (EFB UNIS), attended mainly by students from Brčko and the surrounding area, is rapidly decreasing. In the academic year 2015/2016 EFB UNIS was attended by 524 students, while the number of them in academic 2021/2022 decreased to 306 students. EFB UNIS students who come from other cities mostly live in the Brčko District, unless they are graduates who come occasionally to fulfill their obligations. The movement of the student population in the District does not affect demographic conditions, but the

Процес старења становништва потврђује облик полно-старосне пирамиде која поприма облик урне због смањења броја младог становништва што указује на негативне демографске трендове карактеристичне за друштва у депопулацији, али је удио младог контингента (13081) још увијек већи од старог становништва (12136) што представља добар показатељ. На основу анализе полно-старосне структуре (Сл. 6) може се видјети да доминира становништво у старосном интервалу од 45 до 54 године. У полној структури посматраног периода доминира женски пол. У 2013. години највећу бројност имале су старосне групе између 45–49 и 50–54 година старости бројећи преко 6000 становника појединачно.

Уколико се подаци пописа из 2013. године упореде са подацима из 2019. године базираним на процјенама броја становника онда би се могло примјетити да је и интервал од 55–59 година старости прешао 6000 становника. Остале старије кохорте такође биљеже повећање осим кохорте која обухвата становништво старије преко 85 година. Већина интервала који обухватају старије становништво преко 60 година су повећали свој апсолутни број. Треба поменути да је према подацима у 2019. години примјетно повећање популације у кохортама од 0–4 и 5–9 година (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2020).

У полно-старосној структури Брчко дистрикта БиХ примјећује се бројност припадница женског пола и укупног становништва у кохортама између 45 и 64 године. Већи број жена у тим кохортама није у фертилном периоду. Према приказаној полно-старосној пирамиди (Сл. 6) Дистрикт Брчко се дефинитивно налази у процесу сенилизације јер је у структури становништва 2013. старо становништво чинило 14 %, а 2019. године се тај проценат повећао на 15 %. Према класификацији то је изразито старо становништво будући да удио особа старијих од 65 година већи од 12 % (Нејаšмић, 2003).

Због опадања наталитета и одласка младог становништва, убрзо ће се однос старосних група почети мијењати у корист старијег становништва гдје су већ сада најбројније кохорте између 45 и 59 година старости, те је нужна стратегија пронаталитетне политике.

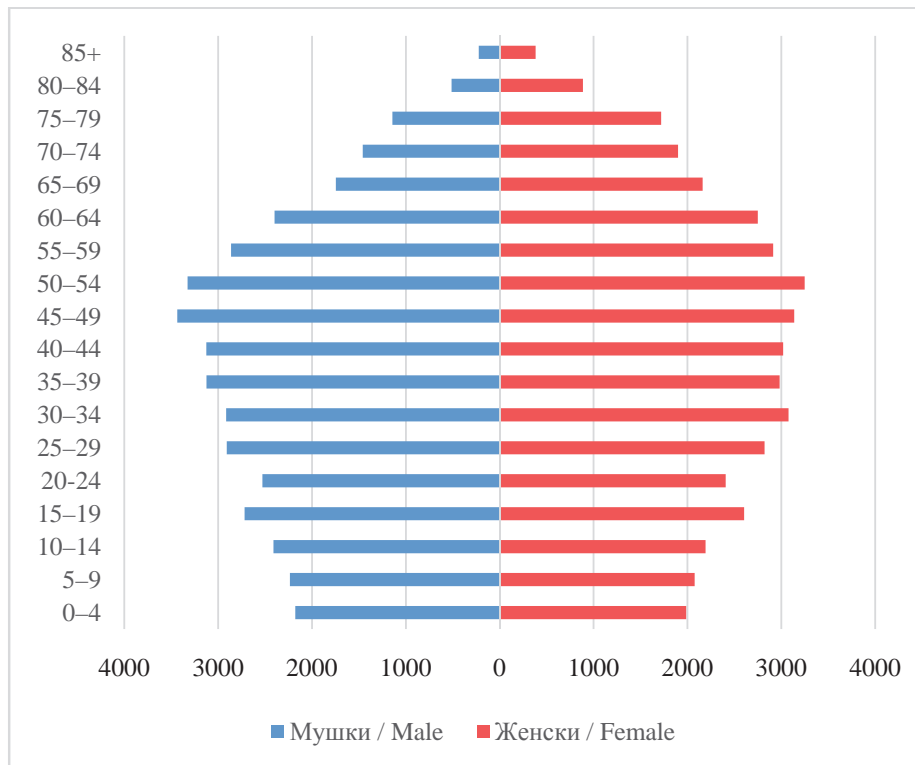
dynamics of daily and occasional migration and consumption and services.

The aging process confirms the shape of the population pyramid, which takes the form of an urn due to declining in the number of young population, which indicates negative demographic trends characteristic of depopulated societies, but the share of young contingent (13081) is still higher than the old population (12136), and that is a good indicator. Based on the analysis of the age and sex structure (Fig. 6), it can be seen that it dominates the population in the age range from 45 to 54 years. The sex structure of the observed period is dominated by females. In 2013, the largest numbers were in the age groups between 45–49 and 50–54 years of age, with over 6000 inhabitants individually.

If the data from the 2013 census are compared with the data from 2019 based on population estimates, then it could be noticed that the interval from 55 to 59 years of age exceeded 6000 inhabitants. Other older cohorts also recorded an increase, except for the cohort that includes the population over 85 years of age. Most of the intervals covering the elderly population over the age of 60 have increased their absolute number. It should be mentioned that in 2019, there is a noticeable increase in the population in cohorts of 0–4 and 5–9 years (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2020).

The age and sex structure of the Brčko District of B&H shows the number of females and the total population in cohorts between 45 and 64 years. Most women in these cohorts are not in the fertile period. According to the presented age and sex pyramid (Fig. 6), Brčko District is definitely in the process of senilization because in the population structure in 2013 the old population was 14 %, and in 2019 this percentage increased to 15 %. According to the classification, it is a very old population, since the share of people over 65 is higher than 12 % (Нејаšмић, 2003).

Due to the declining birth rate and the departure of the young population, the ratio of age groups will soon begin to change in favor of the older population, where the cohorts between the ages of 45 and 59 are already numerous, and a strategy of pronatalist policy is needed.

Сл. 6. Полно-старосна структура становништва Брчко дистрикта БиХ 2013. године
Fig. 6. Age and sex structure of the population of the Brčko District of B&H in 2013

Промјене у економској структури становништва у периоду 1961–2013. године указују на негативне резултате транзиције друштвеног система гдје је удио становништва у секундарном сектору опао за више од 50 % што говори о слабљењу индустријског потенцијала Дистрикта (Таб. 5). Са друге стране терцијарни сектор биљежи много већу заступљеност у структури запослености. Промјена у структури привреде утиче на динамику и правце дневних миграција, као и на развој базних функција града.

Changes in the economic structure of the population in the period 1961–2013 indicate negative results of the transition of the social system, where the share of population in the secondary sector fell by more than 50 %, which indicates a weakening of industrial potential of the District (Tab. 5). On the other hand, the tertiary sector is much more represented in the employment structure. The change in the structure of the economy affects the dynamics and directions of daily migration, as well as the development of the basic functions of the city.

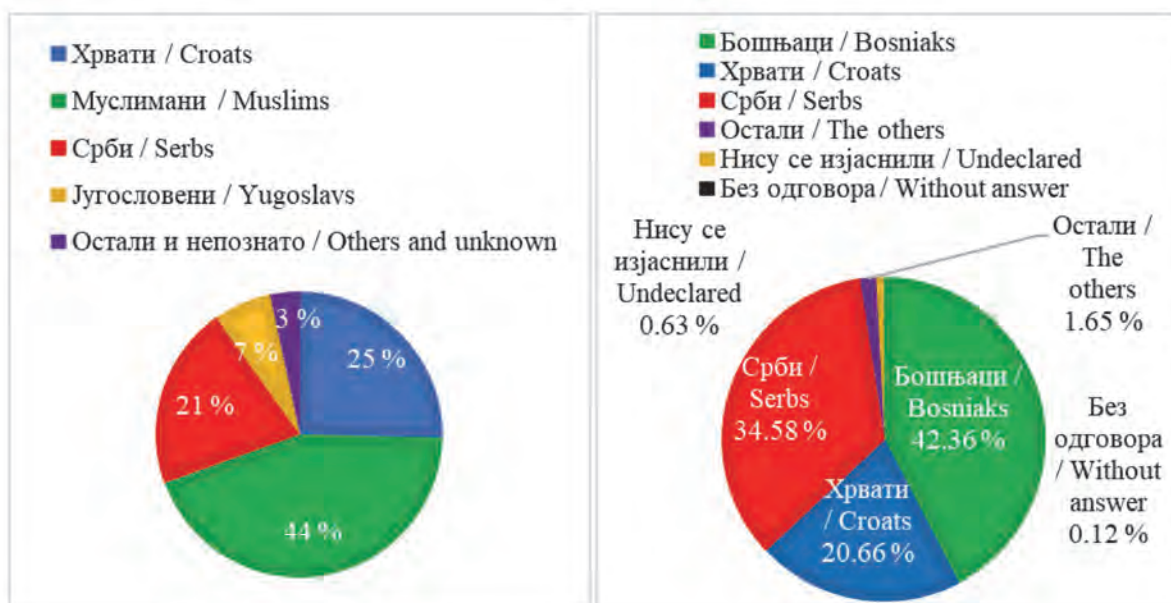
Таб 5. Структура становништва према запослености у привредним секторима (%) (Savezni zavod za statistiku, 1965; Ekonomski fakultet u Brčkom, 1983; Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina, 2019a)

Tab 5. Population Structure by Employment in Economic Sectors (%) (Savezni zavod za statistiku, 1965; Ekonomski fakultet u Brčkom, 1983; Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina, 2019a)

Привредни сектор / Economic Sector	1961.	1981.	2013.
Примарни сектор / Primary Sector	67.7	5.7	11.29
Секундарни сектор / Secondary Sector	12.9	60	26.16
Терцијарни сектор / Tertiary Sector	12.6	34.3	62.56

Етничка структура становништва је претрпјела промјене након грађанског рата (Сл. 7 и Сл. 8). Удио српског становништва се повећао, док је број бошњачког (муслиманског) и хрватског становништва опао. У укупном кретању у периоду 1991–2013. године демографски потенцијал је опао за око 4000 становника.

The ethnic structure of the population underwent changes after the civil war (Fig. 7 and Fig. 8). The share of the Serb population increased, while the number of Bosniaks (Muslims) and Croats decreased. In the total movement in the period 1991–2013, the demographic potential decreased by about 4000 inhabitants.

Сл. 7. и Сл. 8. Промјене у етничкој структури према пописима становништва 1991. и 2013. године.
Fig. 7. and Fig. 8. Changes in ethnic structure according to the 1991 and 2013 censuses

Број склопљених бракова је у паду осим 2017. године када је забиљежен благи пораст након чега се опет биљежи пад. Број разведених бракова се у периоду од 2005. до 2018. године повећао за око 3.5 пута. У релативно кратком периоду (2005–2019) просјечна старост при склапању брака помјерена је за око 3 године: код жена на 29 година старости, а код мушкараца на 32 године (Таб. 6). Тенденције све каснијег склапања брака указују да ће се негативни процеси природног кретања и старења становништва наставити.

Касније склапање брака значи и потенцијално касније рађање првог и већег броја дјете. Са годинама рађања првог дјетета повежане су и године склапања првог брака тако да су трендови код ових података слични. Нема сумње да су разлози због којег мајке нису постигле жељени број дјете потешкоће са финан-

The number of marriages is declining except in 2017, when there was a slight increase, after which there was another decline. The number of divorces increased by about 3.5 times in the period from 2005 to 2018. In a relatively short period (2005–2019), the average age of marriage has shifted by about 3 years: in women to 29 years of age, and in men to 32 years (Tab. 6). Tendencies of later marriages indicate that the negative processes of natural movement and aging of the population will continue.

Getting married later means potentially later birth of the first and larger number of children. The years of getting married for the first time are also related to the years of birth of the first child, so the trends in these data are similar. There is no doubt that the reasons why mothers did not achieve the desired number of

сијама, стамбени проблеми и слично као што је то случај у Републици Српској (Marinković et al., 2017). Поменути проблеми су такође препрека и за склапање бракова.

children are financial difficulties, housing problems and the like, as is the case in the Republic of Srpska (Marinković et al., 2017). These issues are also an obstacle to getting married.

Таб. 6. Број склопљених и разведених бракова и просјечна старост при склапању првог брака 2005–2019. (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

Tab. 6. Number of marriages and divorces and average age at first marriage 2005–2019 (Агенција за статистику БиН Подружница/Експозитора Брчко, 2009, 2013, 2018, 2020)

Година / Year	Статус брака / Marriage Status		Просјечна старост при склапању првог брака / Average Age at the First Marriage	
	Склопљен / Married	Разведен / Divorced	Невјеста / Bride	Младожења / Groom
2005.	669	85	26.65	29.76
2006.	673	91	26.03	30.12
2007.	700	94	27.78	31.18
2008.	680	82	26.6	30.12
2009.	670	139	27.08	30.29
2010.	617	154	26.98	29.25
2011.	613	199	27.29	30.45
2012.	701	236	27.75	30.71
2013.	619	191	28.97	32.74
2014.	659	251	28.11	30.68
2015.	670	311	27.77	30.65
2016.	653	289	30.66	33.82
2017.	718	295	29.04	32.24
2018.	631	298	29.2	32.37
2019.	599	187	29.39	32.20

На основу посљедња два пописа становништва и процјена броја становника може се извести неколико закључака. Просјечан апсолутни годишњи раст становништва Брчко дистрикта БиХ износи -191.68 % што значи да се сваке године број становника дистрикта Брчко умањи за око 192 становника. Стопа просјечног раста становништва дистрикта на нивоу године износи -0.22 % односно губитак једног становника на 100 становника. Исте вриједности израчунате на основу процјена броја становника такође показују негативне трендове (Таб. 7).

Based on the last two censuses and population estimates, several conclusions can be drawn. The average absolute annual population growth of the Brčko District of B&H is -191.68 %, which means that every year the population of the Brčko District decreases by about 192 inhabitants. The average annual growth rate of the District is -0.22 %, i.e., the loss of one inhabitant per 100 inhabitants. The same values calculated based on population estimates also show negative trends (Tab. 7).

Таб 7. Просјечан апсолутни годишњи раст (R), средњи број становника између два пописа, стопа просјечног годишњег раста – r (%)

Tab 7. Average absolute annual growth (R), average population number between the two censuses, average annual growth rate – r (%)

Вриједности / Values	Према пописима 1991. и 2013. / According to the 1991 and 2013 Censuses.	Према процјенама 2009. и 2019. / According to Estimates for 2009 and 2019.
Просјечан апсолутни годишњи раст (R) / Average Absolute Annual Growth (R)	-191.68	-110.10
Средњи бр. становника између два пописа / Average Population Number Between the Two Censuses	85518.50	83709.50
Стопа просјечног годишњег раста – r (%) / Average Annual Growth Rate – r (%)	- 0.22	- 0.13

Свака процјена демографске будућности је релативна јер су развојни процеси тешко предвидиви. Регистровани број становника Брчко дистрикта на којем су засноване анализе је упитан јер нису усаглашени резултати пописа становништва у БиХ 2013. године. Одлуком Народне скупштине Републике Српске институције РС нису прихватиле резултате које је објавила Агенција за статистику БиХ јер није поштована методологија пописа EUROSTAT-а чиме је број становника увећан за становништво које живи у иностранству, а приступило је попису. Резултате за РС објавио је Републички завод за статистику РС који се разликују од резултата објављених од стране Агенције за статистику БиХ и приказују мањи број становника него што је првобитно објављено. Ако би се иста методологија пребројавања становништва примијенила и за Брчко дистрикт онда је сигурно да би број становника у Дистрикту био знатно мањи. Званичне резултате за Брчко дистрикт објавила је само Агенција за статистику БиХ. Без обзира на тачност и усаглашеност података пописа, доступна статистика указује на процес старења и да демографска будућност Дистрикта не иде у оптимистичном правцу.

ЗАКЉУЧАК

Брчко дистрикт БиХ има повољан географски положај и природно-географске усло-

Any assessment of the demographic future is relative because development processes are difficult to predict. The registered number of inhabitants of the Brčko District on which the analyses are based is questionable because the results of the 2013 census in B&H were not harmonized. By the decision of the National Assembly of the Republic of Srpska, the RS institutions did not accept the results published by the Agency for Statistics of B&H because the methodology of the EUROSTAT census was not followed, which increased the number of inhabitants living abroad and joined the census. The results for RS were published by the Republic Statistical Office of RS, which differ from the results published by the Agency for Statistics of B&H and shows a lower number of inhabitants than originally published. If the same methodology of population census were applied for the Brčko District, then it is certain that the number of inhabitants in the District would be significantly lower. Official results for the Brčko District were published only by the Agency for Statistics of B&H. Regardless of the accuracy and compliance of the census data, the available statistics indicate the aging process and that the demographic future of the District is not going in an optimistic direction.

CONCLUSION

Brčko District of B&H has a favorable geographical position and natural-geograph-

ве за развој. Друштвено-географски процеси последњих деценија утицали су на неповољне геополитичке прилике и трендове привредног развоја што се негативно одражава на демографска кретања. Природни прираштај и старосна структура указују на процес старења становништва и потребу дефинисања популационе политике у циљу омогућавања бар просте замјене генерација. Специфичан политички статус Брчко дистрикта омогућава више социо-економски повољнијих услова у односу на ентитете у БиХ. Брчко дистрикт има потенцијале за развој сопствене привреде првенствено путем реорганизације пољопривреде и обнављањем индустријских капацитета. Неискориштене погодности саобраћајног положаја, специфичност геополитичког статуса, могућности укључивања у програме трансграничног развоја дио су неискориштених могућности значајних у отварању нових радних мјеста и социо-економској стабилности, тиме и заустављању емиграционих процеса. Укупни међуетнички односи у БиХ рефлектују се и на Брчко дистрикт као потенцијални модел унитарне БиХ слабећи јединствено функционисање. Културна, вјерска и етничка коегзистенција, дефинисање развојних програма оријентисаних на повећану запосленост младих и бенефите породица са дјецом нужни су предуслови демографске стабилности Брчко дистрикта. Негативни трендови повезаности незапослености и наталитета уочени су и у РС и у другим Европским државама (Stanivuk & Marinković, 2017).

Усаглашавање развојних могућности, структуре привреде и образовања, политике запошљавања морају бити усклађене и усмјерене на демографску одрживост.

Брчко дистрикт БиХ има потребу за про-наталитетном популационом политиком која ће се спроводити у циљу повећања наталитета. Оваква политика треба бити праћена бољом здравственом заштитом, побољшањем економске ситуације, подршком младим брачним паровима и породиљама те спрјечавањем емиграција младог репродуктивног и радно способног становништва.

ical conditions for development. Socio-geographical processes in recent decades have influenced the unfavorable geopolitical conditions and trends of economic development, which has a negative impact on demographic trends. Natural increase and age structure indicates the aging process of the population and the need to define population policy in order to enable at least a simple change of generations. The specific political status of the Brčko District provides more socio-economically favorable conditions compared to the entities in B&H. The Brčko District has the potential to develop its own economy, primarily through the reorganization of agriculture and the renewal of industrial capacity. Unused benefits of traffic position, specificity of geopolitical status, opportunities for inclusion in cross – border development programs are part of untapped opportunities important in creating new jobs and socio-economic stability, and thus stopping emigration processes. The overall interethnic relations in B&H are also reflected in the Brčko District as a potential model of a unitary B&H, weakening the unified functioning. Cultural, religious and ethnic coexistence, defining development programs focused on increased youth employment and the benefits of families with children are necessary preconditions for the demographic stability of the Brčko District. Negative trends in the relationship between unemployment and birth rates have been noticed in RS and other European countries (Stanivuk & Marinković, 2017).

Harmonization of development opportunities, structure of economy and education, employment policies must be harmonized and focused on demographic sustainability.

The Brčko District of B&H needs a pronatalist population policy that will be implemented in order to increase the birth rate. Such a policy should be accompanied by better health care, improvement of the economic situation, support for young married couples and mothers, and prevention of emigration of young reproductive and able – bodied population.

Објективније процјене демографских прилика могуће је урадити у условима ажурираних статистичких евиденција и праћења статистике праваца миграционих токова. У раду представљена анализа и из ње изведени закључци заснивају се на доступним статистичким показатељима.

More objective assessments of demographic conditions can be done in the conditions of updated statistical records and monitoring of statistics on the directions of migration flows. The analysis presented in this paper and the conclusions drawn from it are based on available statistical indicators.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko. (2009). *Demografija*.
- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko. (2013). *Demografija u Brčko distriktu BiH*.
- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko. (2018). *Demografija u Brčko distriktu BiH*.
- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine Podružnica/Ekspozitura Brčko. (2020). *Demografija u Brčko distriktu BiH*.
- Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina. (2016). *Census of Population, Households and Dwellings in Bosnia and Herzegovina 2013 Final Results*.
- Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina. (2019a). *Census of Population, Households and Dwellings in Bosnia and Herzegovina – Economic Characteristics*.
- Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina. (2019b). *Census of Population, Households and Dwellings in Bosnia and Herzegovina – Migrations*.
- Anđelković Stoilković, M. (2019). Zastupljenost demografskih problema pograničnog prostora Republike Srbije u javnim politikama. *Demografija*, 16, 103–118. <https://doi.org/10.5937/demografija1916103A>
- Bagan, H., & Yamagata, Z. (2015). Analysis of urban growth and estimating population density using satellite images of nighttime lights and land-use and population data. *GIScience & Remote Sensing*, 52(6), 765–780. <https://doi.org/10.1080/15481603.2015.1072400>
- Бухтияров, И. В. (2019). Современное состояние и основные направления сохранения и укрепления здоровья работающего населения России. *Медицина труда и промышленная экология*, 9, 527–532. <https://doi.org/10.31089/1026-9428-2019-59-9-527-532>
- Девеџић, М. (2004). Значај брачности за ниво фертилитета. *Демографија*, 1, 73–91.
- Ђорђевић, И. (2016). Саобраћајно-географски положај Балканског полуострва као значајног миграционог коридора. *Демографија*, 8, 129–138.
- Ђорђевић, I., Šantić, D., & Živković, Lj. (2018). Deca migrant u školama u Srbiji – barijera ili izazov za novi početak. *Demografija*, 15(15), 73–92. <https://doi.org/10.5937/demografija1815073D>
- Ekonomski fakultet u Brčkom. (1983). *Razvoj male privrede na području opštine Brčko, studija*. Ekonomski fakultet u Brčkom, Univerzitet u Tuzli.
- Лукић, В. (2018). Од имиграције до интеграције – Можемо ли да учимо од земаља са развијеним политикама интеграције миграната ? *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 167, 639–649. <https://doi.org/10.2298/ZMSDN1867639L>
- Marinković, D., & Majić, A. (2013). Population Policy and Family Planning in the Republic of Srpska – Status and Tendencies. *Гласник/ Herald*, 17, 69–87. <https://doi.org/10.7251/HER1714069M>
- Мрђен, С., & Марић, И. (2018). Демографски депресивна подручја у Хрватској: Каква треба бити популациона политика? *Зборник матице Српске за друштвене науке*, 167, 687–699. <https://doi.org/10.2298/ZMSDN1867687M>

- Муцић, М., & Девеџић, М. (2018). Одлагање брака код мушког становништва у Републици Србији. *Зборник матице Српске за друштвене науке*, 167, 489–498. <https://doi.org/10.2298/ZMSDN1867489M>
- Nejašmić, I. (2003). Značajke biološkog (demografskog) sastava stanovništva Hrvatske. *Hrvatski geografski glasnik*, 65(2), 29–54. <https://doi.org/10.21861/HGG.2003.65.02.02>
- Nejašmić, I., & Toskić, A. (2013). Starenje stanovništva u Hrvatskoj – sadašnje stanje i perspektive. *Hrvatski geografski glasnik*, 75(1), 89–110. <https://doi.org/10.21861/HGG.2013.75.01.05>
- Perrin, F. (2021). On the origins of the demographic transition: rethinking the European marriage pattern. *Cliometrica*, 16, 431–475. <https://doi.org/10.1007/s11698-021-00237-2>
- Rosling, H., Rosling, O., & Rönnlund, A. R. (2018). *Factfulness: ten reasons we're wrong about the world - and why things are better than you think*. Sceptre.
- Savezni zavod za statistiku. (1965). *Popis stanovništva 1961, Knjiga XVI, Veličina i izvori prihoda domaćinstava*.
- Stanivuk, S., & Marinković, D. (2017). Unemployment of Republic of Srpska's Population – Spatio-Demographic Characteristics. *Гласник/Herald*, 21, 71–89. <https://doi.org/10.7251/HER2117071S>
- Степић, М. (2004). Демографски елементи кључних геополитичких теорија. *Демографија*, 1, 49–72.
- Šobot, A. (2020). Rodne uloge i obrazovanje kao elementi objašnjenja fertiliteta po tipu naselja u Srbiji. *Demografija*, 17, 29–54. <https://doi.org/10.5937/demografija2017029S>
- Veljović, R. (2017). Odlaganje rađanja - referentni okvir motivacionog sistema. *Demografija*, 14, 47–63.